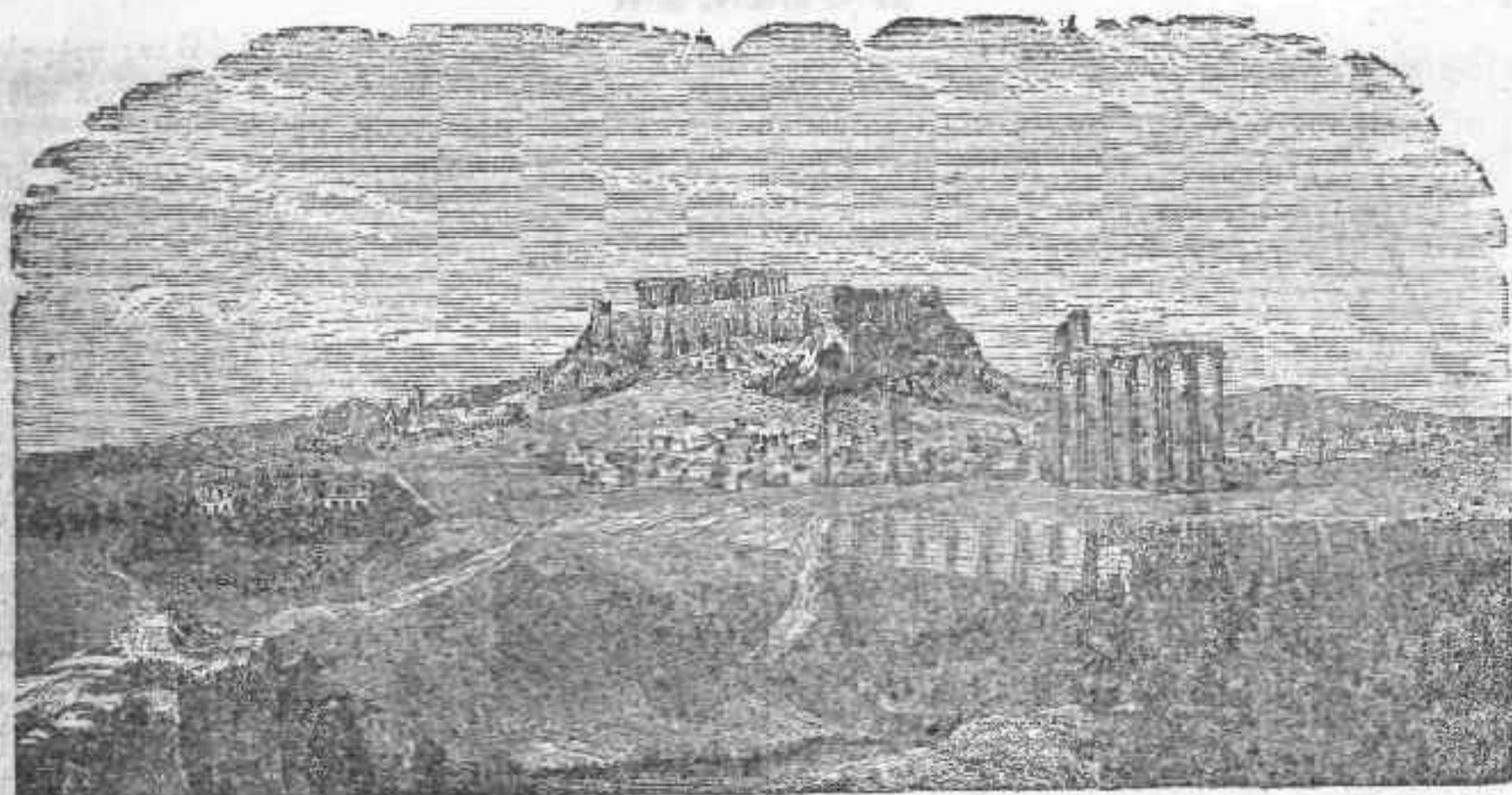




ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΜΑΙΟΥ, 1860.

ΤΟΜΟΣ ΙΑ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 243.

Ο ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

τοῦ 1860 ἔτους.

—οοο—

(Συνέχ. καὶ τέλος. "Ἰδε φυλλάδιον 242.)

Τοῦ δὲ δραματικοῦ εἴδους ἐν μόνον ποίημα παρουσιάσθη κατὰ τὸ ἐνεστώδες ἔτος, αὐτὸ τὸ καὶ πέρυσιν ἤδη ὑποβλήθην, καὶ ἐπιγραφόμενον αὐτὸ *Κυψελίδαί τ',* καὶ δεκτὸν ἐγένετο κατὰ τὸν ὅρον ὅτι τὸ ἅπαρ ἐπαινεθὲν δύναται καὶ αὖθις νὰ διαγωνισθῇ. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου, τοῦ δράματος αὐτοῦ μόναι αἱ τρεῖς πρῶται πράξεις εἶχον ὑποβληθῇ τοῖς κριταῖς, ὥστε, ὡς ἀτελές, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὸ κρίνωσιν ὑπὸ τὴν δραματικὴν ἐποψίν. Ἦδη ὅμως ταῖς ὑπεβλήθησαν πάντε ὅλαι πράξεις, καὶ τὸ δράμα ἤθελεν εἰκότως θεωρηθῇ ὑπ' αὐτῶν ὡς συμπληρωμένον, ἂν ἐξ ἀνωνύμου ἐπιστολῆς τοῦ ποιητοῦ δὲν ἐμάνθανον ὅτι παρασκευάζεται καὶ ἑκτὴ πράξις, ἀλλ' ὅτι καὶ οὕτω, μετὰ μόνων τῶν πέντε πράξεων δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς καθ' ἑαυτὸ ἄριστον. ἤτοι ὡς λίαν ἔχον. Ἰς ἐκ τούτου οἱ κριταὶ δὲν ἤξεύρουσιν ὅποια προτερήματα δύναται νὰ προσθέτῃ εἰς τὸ δράμα ἢ μέλλοντα αὐτῇ ἑκτὴ πράξις, πείθονται ὅμως ὅτι ἀναμφισβητήτως προσθέται ἐν σπουδαῖον ἐλάττωμα, ὅτι δίδωσιν εἰς αὐτὸ διπλὴν λίαν. Καὶ ἐπειδὴ δράμα εἶ, ἔχον πράξεις, καὶ μάλιστα

στα πράξεις ὡς τὰς τῶν Κυψελιδῶν, δηλαδὴ μακροτάτας, ἔχει τι τὸ ἀσύνκλις καὶ τρυφῶδες, καὶ πως συγγενὲς πρὸς τοὺς πολυπόδας, ὡς λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι, πρὸς τοὺς ἑκατόγχειρας, ὡς ἔλεγον οἱ Θεοὶ, προσέτι δὲ καὶ θ' ἀπῆται τριέσπερον νόκτα εἰς παράστασιν, ὃ ποιητὴς προσδιορίζει, μετὰ τὴν ἀποπαράτασιν τοῦ ὅλου, τὴν πρῶτην πράξιν νὰ καλεῖται Πρόλογος. Ἀλλ' ἡ πρώτη αὕτη πράξις συνδέεται ὀργανικῶς μετὰ τῶν ἐπιλοπίων, ὥστε οἱ κριότερον ἐδύναντο ἴσως αἱ δύο τελευταῖαι ν' ἀποτελέσωσιν ἑπίλογον, ἢ καὶ ἰδιαίτερον δράμα, καὶ τὸ ὅλον νὰ καταρτισθῇ εἰς διλογίαν ἢ τριλογίαν.

Ἐπειδὴ δὲ τὰ περὶ τοῦ δράματος τούτου διὰ μακρῶν ἐξετέθησαν πέρυσι, διὰ τοῦτο περιοριζόμεθα ἤδη λέγοντες, ὅτι διὰ τῶν γενομένων αὐτῷ προσθηκῶν καὶ μεταβολῶν οὐδὲν τῶν προτερημάτων τὸν ἀπώλεσεν, ἀλλὰ, ὀφειλόμεν νὰ τὸ εἰπώμεν, — καὶ οὐδενὸς τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ ἐστέρηθῃ. Διαπρέπει πάντως ἐν αὐτῷ, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, γλώσσα καθαρωτάτη, ἐντονος, ἐκλεκτή, ποικίλη, πολυχρωμάτιστος, ἀκριβής, γνησίᾳ ἀπύχνης τῆς ἀρχαίας καλλιτείας, προσέτι δὲ εὐκόλος καὶ ῥέουσα στιχοποιγία, ἂν καὶ ἴσως ὑπὲρ τὸ ὅσον ῥέουσα, ὥστε καὶ ἐνίοτε τῇ διαρρέουσί τινες πόδες, καὶ οἱ στίχοι ἐνίοτε μὲν λυγνάνουσι μηχανόμαυροι εἰς τριμύτρους ὑπερχαταλέκτους (α'), ἐνίοτε δὲ συσπυλλόμε-

(α) « Ἡ ἐρωμένη τοῦ Ναρκίσσου Ὀρφέας, ἔδωκεν ».

« Δὲν ἐπαλειπερίθη δὲ, καὶ τὸν ἀβίωτον ».

« Ἐπεὶ ὁ γὰρ στίχος τῆς μετῴρης οὐκ ἔστι, πρὸς τὴν ».

νοι εἰς δ' αὖ μέτρον ὑπερκαταλήκτους (δ). Ἀλτινοδο-
λαι δὲ δι' ὅλου τοῦ ποιήματος πολλὴ εὐρυΐα, καὶ
τὸ μέγιστον τοῦ ἔργου προτέρημα εἶναι ἡ βαθεῖα
γνώσις τῆς ἀρχαιότητος. Τὰ πρόσωπα δὲν φαίνον-
ται πλαστουργήματα συγχρόνου διανοίας· διὰ τῆς
μαγικῆς ῥάβδου τῆς ἀγγινοίας καὶ τῆς παιδείας τοῦ
ὁ ποιητῆς ἀνέστηκεν αὐτὰ ἐκ τῶν προαιωνίων των
τάφων, καὶ τὰ ἔφερε νὰ λέγῃσι, νὰ πράττωσι καὶ
νὰ πολιτεύωνται ὡς ἐν τοῖς χρόνοις καθ' οὓς ἔζων,
καὶ ν' ἀποκαλύπτωσιν ἡμῖν τὰ μόνον αὐτοῖς καὶ τῷ
ποιητῇ γνωστὰ μυστήρια τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀπαρίθμησιν πάντων τούτων
τῶν ἐξόχων προτερημάτων, πρέπει νὰ προσθέτω-
μεν ὅτι κρίνομεν τὸ δράμα δύο τινῶν στερούμενον,
τῶν ἀναγκαιοτάτων, πρῶτον μὲν ποιήσεως ἱκανῆς,
καὶ δεύτερον — δὲν λέγομεν γνώσεως, διότι οὐδε-
μία γνώσις φαίνεται ξένη τῷ πολυμαθεστάτῳ ποιη-
τῇ, — ἀλλ' αἰσθήσεως τῆς δραματικῆς.

Καὶ ὡς μὲν πρὸς τὴν ποίησιν, οἱ διάλογοι εἰσὶν
ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εὐφρεστάτη καὶ καλλιπεπυστάτη
πεζολογία, καὶ προσέτι μακρολογία οὐχὶ σπανίως,
ὡς ἐκ τῆς μεγάλης εὐχερείας περὶ τὴν στιχοιουργίαν,
ἣτις σχεδὸν πάντοτε ῥέει λάβρος καὶ ὑπερχειλής.
Οὕτω π. χ. ἐν τῇ τετάρτῃ πράξει μία μόνη τῆς
Εὐάδνης μονωδία ἐκτείνεται εἰς 193 στίχους, τὰ
δύο σχεδὸν πέμπτα τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ἀπαι-
τουμένων διὰ τὸν διαγωνισμόν. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα
πρόσωπα ἴσως δικαιολογηθῶσι πῶς πεζολογοῦντα,
ὡς ἐν τῷ πεζῷ τούτῳ κόσμῳ πράττοντα καὶ ἀνα-
στρεφόμενα, ἀν καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει τοῦ ἀλη-
θοῦς κόσμου ὁ τῆς τραγωδίας, ὅτι αὐτός εἶναι ἡ ἀν-
τανάγκασις ἐκείνου, εἰς ποίησιν ἀναχθέντος· ἀλλ'
ἐν τῷ δράματι τούτῳ ὑπάρχει καὶ ἐν πρόσωπον
ἄλλως παρέλκον, ὅπερ πάντοτε κακὸν ἐν τῇ δρα-
ματικῇ διαρρύθμισι, μόνην δ' ἐντολὴν ἔχον ν' ἀν-
τιπροσωπεύσῃ ἐν αὐτῷ τὴν ποίησιν, ἥς καὶ τὸ ὀ-
νομα αὐτοῦ κατέστη σύμβολον ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Εἶναι
δὲ τὸ πρόσωπον τοῦτο τὸ τοῦ Ἀρίωνος. Ἀλλὰ τὰ
ἄρματα αὐτοῦ ἐν πάτῃ περιστάσει ψάλλει ὁ καὶ αὐτοῦς
τοῦς δελφίνας ἐκεῖνος διὰ τῆς λύρας τοῦ τιθασ-
σεύων, εἰσὶν, ὡς καὶ πέρυσιν παρετηρήθη, πολὺ τῆς
φῆμης αὐτοῦ κατώτερα, καὶ, ὡς καὶ τὰ χορικά,
ἀντὶ νὰ μετεωρίζωνται εἰς λαμπρὰν καὶ διθυράμ-
βιον πτῆσιν, βαίνουσι πεζὰ κατὰ γῆς, χωρὶς καὶ
ν' ἀναστύλωνται εἰς τὴν βακτηρίαν τῆς προσοδικῆς
ἁρμονίας.

Ἰδοὺ ἐν τῶν ἀντιγράφων τοῦ Ἀρίωνος·

« Φυλακῆς ἀνηλίου ἀφείς τὴν σκοτίαν, ἤλθον ἐν-
ταῦθα, ὅχ' εἰς τὰς χεῖρας δεσμὰ καὶ τοὺς πόδας
ἄτιμα φέρων καὶ βαρέα, ὅχ' εἰς τὰς φρένας ἀδιάλλα-
κτον στρέφων τροχὸν μνησικακίας, ὅχι! Ὁ ψάλτης
ἦρται ὑπὲρ πάντα τ' ἀνθρώπινα πάθη, ὕμνις καθὼς
Διὸς ὑπὲρ γῆν. »

(δ) « Αὐκόφρων, λυπηρὸς τις στοχασμός ».

« Ἄς παύσων αἱ κραυγαί. Ὁ βασιλεὺς! » κτλ.

Τὴν ὄψιν τότε τοῦ ἀληθινου.

Καὶ στίχοι περαιοῦμενοι εἰς καὶ, μὲ, δ!

(Ὅπου καλῶς μὲν συγκρίνεται ὁ ψάλτης πρὸς τὸν
ὄρνιν τοῦ Διὸς, οὐχὶ ὁμως καὶ τ' ἀνθρώπινα πάθη
πρὸς τὴν γῆν. Ἐξακολουθεῖ δέ.)

« Ἦλθον ἐστεμμένος, καὶ κιθάραν φέρων εἰς
προσνακρούσεις συνηθισμένην γαμηλίου μολπῆς καὶ
χαρᾶς καὶ ὠδῶν ὕμεναίου, καὶ παντοῦ χαρωπᾶς εἶ-
δον ὄψεις ἀνδρῶν ἐστεμμένων. Τὴν τῆς χαρᾶς τὸ
ὄρελος; Καὶ ὁ καπνίζων βωμὸς ἢ οἱ κρατῆρες, καὶ
γαμηλὴ εὐχαί, ὅσας λαὸς ψιθυρίζει, πρὸς τί, τοῦ
τροφέως ἡ χεὶρ ὅταν πικρὰν πρὸς θεοὺς κατάραν
εὐθύνῃ; » κ. τ. λ. διότι ἡ ὠδὴ ἔχει ἔνδεκα στρο-
φάς, ὅσας εἰς ἀρίστην γλώσσαν, ἀλλὰ ὅσας οὐχὶ
ποιητικωτέρας ὕψους τῶν τριῶν αὐτῶν ἀνέγνωμεν.

Ἰδοὺ καὶ ὁ Χορὸς πῶς ψάλλει μίαν τῶν ποιητι-
κωτάτων ἐφευρέσεων τῆς ἀρχαίας μυθολογίας (Πρᾶξ.
Γ. τέλος).

« Γνήσιός σου ἐγὼ εἶναι υἱὸς θεῶν νὰ μάθῃ ποτὲ
ὁ Φαέθων, ἄκοντος σοῦ, τὸ φλογερὸν θρασύς ἄρμα
ἐπέβη, καὶ ἤλκυε τοὺς δυσκνήϊους σου ἵππους. Ἦλθον
οἱ ἵπποι μετ' αὐτῷ πολὺ ἀφηνίασαν, τὸν συνήθη παρεξ-
έβησαν δρόμον, καὶ ἐφλέχθη ἡ Λιβύα καὶ ἡ μορφή
μὲ τὸ πῦρ σου τῶν Αἰθιοπῶν. Κεραυνὸς ἐνσκήψας πλὴν
καίει τοῦτον· λεῦκαι δὲ γίνοντ' αἱ ἀδελφαί. »

Νομίζομεν ὅτι ἐν ἐπιτομῇ μυθολογίας, ἄλλως,
διδακτικώτερον καὶ ψυχρότερον δὲν δύναται νὰ
ἐκτεθῇ τοῦ Φαέθοντος τὸ διήγημα.

Ὡς δὲ πρὸς τὴν δραματικὴν, οὐδεὶς βεβαίως ὑ-
πάρχει τῆς ποιήσεως δυσχερέστερος ἄλλος κλάδος,
καὶ οὐδεὶς περὶ οὗ πλεῖονα συνεζητήθησαν, καὶ δύ-
νανται νὰ φιλοσοφηθῶσι. Καὶ αὐτὸς δ' ὁ ποιητῆς
τῶν Κυψελιδῶν, ὁ ἐπὶ πάντων τῶν ῥηθέντων καὶ
γραφέντων περὶ ποιήσεως φαινόμενος ἐνήμερος,
πολλὰ καὶ σοφὰ περὶ δράματος γράφει ἐν τῇ πρὸς
τοὺς κριτὰς ἐπιστολῇ του, καὶ μεταξὺ ἄλλων τοῖς
ὑπομνησθεὶς ὅτι τὴν αὐτὴν ὕλην ἐπραγματεύθη
δραματικῶς καὶ ὁ Γερμανὸς ποιητῆς Ἰμμερμάνος,
καὶ πρὸς τοῦτου τὸ δράμα ἀπαιτεῖ παρ' αὐτῶν νὰ
παραβάλλωσι τὸ εἰς τὴν κρίσιν αὐτῶν ὑποβαλλόμε-
νον. Ἀλλὰ τὸ ποίημα τοῦ Ἰμμερμάνου μὴ κατορ-
θώσαντες νὰ εὐρωμεν, οὐδὲ δυνάμενοι ν' ἀναβῶμεν
ἐν τῇ ἐτυμηγορίᾳ ταύτῃ εἰς ὅσας τὰς ὑψηλότερας
περὶ δράματος θεωρίας, καὶ εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν
ἀμφισβητήσεων αἰτίνας προέκυψαν ἐξ αὐτῶν, ἀναγ-
καζόμεθα τὸ μὲν ὑποβληθὲν δράμα νὰ ἐξετάσωμεν
καθ' ἑαυτὸ, ἐκ δὲ τῶν τῆς δραματικῆς κανόνων νὰ
περιορισθῶμεν εἰς τοὺς ἀπλουτέρους, καὶ ἐξ αὐτῆς
τῆς εὐσεως ἀμέσως πηγάζοντας, ἢ μᾶλλον τὸν
πρώτιστον καὶ γενικώτατον πάντων, ὅτι τὸ δράμα,
σκοπὸν ἔχον νὰ κινήτῃ τὸ αἰσθητικὸν καὶ τὸ διαφέ-
ρον, πρέπει πρὸ πικρῶς ἄλλου νὰ ἔχη ἐνότητά, οὐχὶ
ἀφεύκτως τὴν μίαν τῶν Ἀριστοτελικῶν ἐκείνων,
ἀλλὰ κοινὴν τι τοῦ διαφέροντος κέντρον, πρὸς ὃ
πάσαι αἱ πράξεις, πάσαι αἱ ἐνέργειαι τῶν προσώ-
πων νὰ τείνωσιν, ἀλληλουχοῦμεναι καὶ ἀναγκαιῶς
ἀπ' ἀλλήλων πηγάζουσιν, ὥστε νὰ ἐντείνωσιν αὐτὸ,
οὐχὶ δὲ νὰ τὸ διασπῶσι καὶ νὰ τὸ ἐξασθενώσιν. Ἐ-
τεραι δὲ τοῦ δράματος ἀρεταὶ εἰσὶν ἡ ἐπιθέξις
τῶν χαρακτήρων διάπλασις καὶ περιγραφὴ, ἡ τῆς

ἀνθρωπίνης καρδίας γνώσεις, ἢ τῶν παθῶν ἀνάπτυξις καὶ παράστασις, ἢ τῶν δραματικῶν θέσεων ἐπιδείξιος εὗρεσις, ἅπερ πάντα πρέπει τρὸς τὴν κοινὴν ν' ἀκτινοβολῶσιν ἐστίν. Καὶ αὐτὸν τὸν ἰδιορρυθμώτατον πάντων τῶν δραματοποιῶν, τὴν τοῦ κανόνα τῆς τέχνης του οὐχὶ ἐκ σπουδῆς ἀλλ' ἐξ ἰδίας συνειδήσεως ἀρυσάμενον, τὸν Σαικεσπιέρον ἂν ἐπιμελῶς ἐξετάσωμεν, θέλομεν εὑρεῖν ὅτι ἐξωτερικῶς μόνον ὑπάρχει καὶ παρ' αὐτῷ ἡ ἀνωμαλία, ἐσωτερικῶς ὁμοῦ καὶ οὐσιαστικῶς ὅτι ἀκολουθεῖ καὶ οὗτος τὸν θεμελιώδη ἐκείνου τῆς δραματικῆς τέχνης κανόνα, οὐ ἄνευ οὐδὲ τέχνη ὑπάρχει, καὶ ἐπομένως οὐδὲ τὸ προϊόν αὐτῆς δύναται νὰ ἔχῃ τοῦ τεχνουργήματος τὴν ἀξίωσιν τοῦ ν' ἀρέσῃ καὶ συγκινήσῃ.

Ἀλλ' ἂν διὰ τούτου τοῦ πᾶσι μετρήσωμεν τοὺς Κυψελίδας, φοβούμεθα ὅτι θέλομεν εὑρεῖν αὐτοὺς λειπομένους. Τίς εἶναι ὁ ἥρωας τοῦ δράματος; Περὶ τίνα συγκεντρῶνται τὰ διαφέρον; Ποῖον πρέπει νὰ θαυμάσωμεν, ν' ἀγαπήσωμεν ἢ νὰ λυπηθῶμεν; Περὶ τούτου δὲν ἐρωτῶμεν τὴν ποιητὴν, ὅστις πολλὰ λέγει εἰς τὴν ἐπιστολὴν του, διότι φησιν ὅτι πᾶν προϊόν τέχνης ἀποτεινόμενον εἰς τὴν φαντασίαν καὶ εἰς τὴν καρδίαν, πρέπει νὰ εἶναι σχολίον αὐτὸ ἐαυτοῦ, καὶ κατὰ κρίσιν αὐτοῦ εἶναι τὸ ν' ἀναγκάζεται ὁ τεχνίτης νὰ τὸ ἐξηγήῃ· ἀλλ' ἐρωτῶμεν τοὺς ἀναγνώστας, αἵτινες εἶναι οἱ φυσικοὶ του κριταί.

Εἶναι ἥρωας τοῦ δράματος ὁ Περιάνδρος; Τὸ καθ' ἡμᾶς μέχρι τινὸς ἠθέλομεν εἰπεῖν, ναί! Εὐρίσκομεν αὐτὸν ἄνδρα νουνεχῆ, ἀγαθόν, φιλόστοργον, καὶ ἀδίκως κατατρεγόμενον καὶ ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης καὶ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ποιητὴς ὁμοῦ ἄλλην ἔχει ἰδέαν· φρονεῖ ὅτι ὁ Περιάνδρος ἦτον τύραννος, τὸν ὑβρίζει μάλιστα ἐνίοτε τοιοῦτον διὰ τοῦ υἱοῦ του, ἀλλὰ τοιοῦτον δὲν τὸν παριστᾷ. Ἄλλως τε τοῦ Περιάνδρου ἡ ἱστορία ἐν ὅλῳ τῷ δράματι τί εἶναι; Ὅτι ματεκχλέσεν ἐξ Ἐπιδαύρου πλησίον του τὰ παιδία του, ἀλλ' ὅτι δὲν τὰ εὗρεν ἄξια τῶν προσδοκιῶν του. Ἀλλὰ τούτο, μία τῶν κοινοτάτων τοῦ κοινοῦ βίου περιπτώσεων, εἶναι ὅλη ἄξια δράματος;

Παραλείπομεν τὴν Κλεοβουλίνην, ἥτις δὲν ἤξεύρομεν τί ζητεῖ εἰς τὸ δράμα τοῦτο, κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος ἐμφανιζομένη, κατ' οὐδὲν εἰς τὴν πρόσδον αὐτοῦ συντελοῦσα, καὶ οὐδεμίαν εἰς ἐαυτὴν συμπάθειαν συγκεντρῶσασα· οὐδ' ἐννοοῦμεν πολὺ τί εἶδους βασιλόπαις εἶναι, ἥτις ἐν ᾧ ὁ πατὴρ τῆς ἐλληνικώτατα φρονεῖ ὅτι

« Εἴν' ἀπρεπὲς

νὰ μένῃ νέα κόρη εἰς συμπόσιον »

αὐτὴ μένει καὶ ἀνταλλάσσει ὁπωσοῦν ἐκτετροχρηλισμένους ἀστεϊσμούς μετὰ τῶν παρασίτων καὶ τῶν λοιπῶν Κορινθίων.

Παραλείπομεν καὶ τὸν Ἀρίωνα, ὅστις, ὡς εἴπομεν, εἰς οὐδὲν ἕτερον συντελεῖ ἢ εἰς τὸ νὰ ψάλλῃ ὡς οἱ χοροὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις δράμασι, καὶ τὸν παράσιτον Χρέμητα, ὅστις δύναται νὰ λείψῃ ἄνευ βλάβης τῆς ὑποθέσεως, καὶ αὐτὸν ἐτι παραλείπομεν τὸ Κύψελον, ὅστις εἶναι πάντῃ ἄχρηστος, διότι ἂν σκοπὸς τοῦ δράματος εἶναι ἡ ὥς ἐκ τῶν υἱῶν του

λύπη τοῦ Περιάνδρου, οὗτος κατορθύεται πολὺ πληρέστερον διὰ τοῦ ἄλλου υἱοῦ τοῦ Λυκόφρονος, καὶ παρέλκει ὁ Κύψελος, ὅν, ἄλλως μὴ μετέχοντα τοῦ δράματος, ὀλίγον ἐνθυμεῖται καὶ ὁ πατὴρ του. Πικρατηρεῖται δ' ἔτι, διὰ ὅφ' οὐ ἐν τῇ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο παρουσιασθείσῃ συντάξει τοῦ δράματος ἀφῆρέθησάν τινες τῶν πρὶν ὑπαρχουσῶν σκηνῶν, ὁ ποιητὴς καὶ ὁ Περιάνδρος ἀδικοῦσι τὸν Κύψελον λέγοντες αὐτὸν βλάκα, διότι εἰς τὴν Γ' σκηνὴν τῆς Α' πράξεως ὁμιλεῖ φρονίμως, ὅταν, ἐρωτώμενος ὑπὸ τοῦ πατρὸς του, τῷ λέγει ἀφελῶς ὅτι δὲν ἀμφισβᾷ περὶ τῆς ἀγάπης του, ὅτι δὲν ἠξεύρει τί ἔχει ὁ ἀδελφὸς του, ὅτι δὲν ἤκουσε ποπὲ τὸν πάππον του ὁμιλοῦντα κατὰ τοῦ Περιάνδρου. Ὅτι δὲ ἐδασάνιζε σκύλλους, καὶ ἐξευγεν αὐτοὺς εἰς ἀμάξιον, τοῦτο ἀποδεικνύει κακὴν ἀνατροφὴν καὶ παιδαγωγίαν διαθέσιν, ἥτις ἐδύνατο νὰ διορθωθῇ, οὐχὶ δὲ καὶ βλακίαν.

Ἀλλ' εἶναι ἴσως ὁ Λυκόφρων ὁ ἥρωας τοῦ δράματος; Τῷ ὄντι, ἡ προσοχὴ καὶ ἡ συμπάθεια, ἀπὸ τοῦ Περιάνδρου καὶ τῆς θλίψεως αὐτοῦ διότι δὲν εἶν' εὐτυχὴς εἰς τὰς μετὰ τῶν υἱῶν σχέσεις του, ἀντιπερισπᾶται εἰς τὸν Λυκόφρον, καὶ ἐπομένως τὸ διαφέρον, διανεμόμενον εἰς τὰ δύο ταῦτα πρόσωπα κατ' ἄλλον καὶ ἄλλον λόγον, ἀντικαταστρέφεται. Ἀδιαφοροῦντες πλέον διὰ τὸν Περιάνδρον, ἐπειγόμεθα νὰ προσηλωθῶμεν εἰς τὸν Λυκόφρον, καὶ τὴν ἀπ' ἐκείνου ὅλως ἀνεξάρτητον ἱστορίαν αὐτοῦ, ἢ μᾶλλον εἰς τὰς ἱστορίας αὐτοῦ, διότι δὲν ἔχει μίαν, ἔχει δύο, ἢ — τί λέγομεν; — ἔχει τρεῖς, ἀσχέτους ἐντελῶς πρὸς ἀλλήλας. Ἀγαπᾷ μίαν νέαν, ἥτις ἐπινασεῖ τὸ παράδοξον ἐπινόημα νὰ γίνῃ ἱερόδουλος τῆς Ἀφροδίτης, καὶ οὕτως ἀπόλλυται δι' αὐτὸν. Ἰδοὺ ἡ πρώτη ἱστορία. Ἀκούει, ἢ βλέπει εἰς τὸν ὕπνον του, ὅτι ὁ πατὴρ του, ὁ φιλόστοργός του πατὴρ, ὅστις τὸν ἐδέχθη μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας, ὅστις τὸν ἀγαπᾷ ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ, ὅστις θέλει νὰ τῷ ἀφήσῃ τὸν θρόνον του, ὅστις τῷ δίδει ἐκείνην ἣν ἀγαπᾷ, καὶ εἰς πόλεμον καταβάλλει ἵνα μὴ τῷ τὴν ἀφαιρέσωσιν, ὅτι ὁ Περιάνδρος τέλος ἐρόνευσε πρὸ εἰκοσι καὶ τῶν ἐτῶν τὴν μητέρα του, ἣν αὐτὸς δὲν ἐγνώρισε, καὶ λησμονῶν τὴν ἄλλην ἱστορίαν, τὴν ἀπώλειαν τῆς μητρός του, ὡς ἂν δὲν εἶχε συμβῇ εἰς αὐτὸν, ἀποφατίζει νὰ φρονεῖ τὸν πατέρα του, καὶ οὕτως εἰς τὴν βαθεῖαν μετάνοιαν αὐτοῦ, οὕτως εἰς τοὺς περιπαθεστάτους αὐτοῦ λόγους (Πράξ. Δ'. σκ. Ζ'.) προσέχει, καὶ μόλις σώζεται ὁ Περιάνδρος ἐξορίσας αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐξορίαν ἀπαγόμενος, ζητεῖ μετὰ θηριωδίας, ἥτις ὅχι ἥρωα, ἀλλ' ἀποτρόπαιον αὐτὸν καθιστᾷ εἰς πάντα τὸν ἀνθρώπινον αἴσθημα ἐν τῇ καρδίᾳ ἔχοντα, ζητεῖ ὡς τελευταίαν χάριν παρὰ τῶν δορυφόρων νὰ φέρωσιν αὐτὸν ἐπὶ μίαν στιγμὴν νὰ ἰδῇ τὸν πατέρα του, διὰ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ τὸν μαχαιρώσῃ! Ἰδοὺ ἡ δευτέρα ἀποτρόπαιος ἱστορία. Ἀλλ' ἐρχεται ἐξόριστος εἰς Κέρκυραν. Ἐκεῖ δ' οἱ Κερκυραῖοι, εὐρόντες νεκρὸν τὸν θεωρῶντων, φονευθέντα ὑπ' ἄλλου τινὸς (τοῦτο εἶναι ἄλλη πάλιν

ιστορία), και υποπτεύονται τὸν Λυκόφωνα, ἢ καὶ μισοῦντες αὐτὸν ὡς υἱὸν τοῦ τυράννου, τὸν φονεύσαν. Ἰδοὺ καὶ ἡ τρίτη ἱστορία, ξένη πρὸς τὰς δύο ἄλλας.

Ἀλλ' ἄς εἰθώμεν καὶ εἰς τὴν Εὐάδην. Αὕτη, θεία τοῦ Λυκόφρονος, ἐξαδέλφη τῆς μητρὸς του, ἀγαπᾷ τὸν νέον βασιλόπαιδα τῆς Κορίνθου, ὅστις ἀνατρέφεται μετ' αὐτῆς παρὰ τῷ θεῷ της, τῷ τυράννῳ τῆς Ἐπιδαύρου. Διὸ καὶ ἅμα κληθέντος τοῦ Λυκόφρονος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του εἰς Κόρινθον ὑπὸ τοῦ πατρὸς των, σπεύδει καὶ αὐτὴ κατόπιν του περὶ μετὰ τῆς τροφῆς της, ἐνῷ οἰκειότερον θὰ ἦτον ἢ νὰ περιμεῖνῃ κατ' οἶκον, μέχρις οὗ αὐτὸς τὴν ζητήσῃ εἰς γάμον ἂν ᾔθελεν, ἢ καὶ ν' ἀπέλθῃ μετ' αὐτοῦ ὡς μνηστῆρος ἢ ὡς συγγενοῦς της. Ἀλλὰ μόλις φθάνει εἰς Κόρινθον, καὶ ὀλίγα λεπτά μετ' αὐτὴν φθάνει καὶ ὁ θεῖός της μετὰ στρατοῦ ὀλοκλήρου διὰ ν' ἀπαιτήσῃ τὴν ἀπόδοσίν της. Ὁ Περικλῆδης βλέπων ὅτι ὁ υἱὸς του θέλει νὰ τὴν νυμφευθῇ, ἀρνείται νὰ τὴν ἀποδώσῃ. Ἀλλ' ἡ Εὐάδην, ἐγγιζούσα εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν ὅλων της τῶν εὐχῶν, μὴ ἀνεχομένη δὲ νὰ γίνῃ πόλεμος διὰ τοῦτο, συλλαμβάνει ἰδέξιν ἀλλόκοτον, καὶ χωρὶς κανένα νὰ συμβουλευθῇ, ἀπέρχεται καὶ στέρεται ἱεροδούλος τῆς Ἀφροδίτης. Καὶ ὅμως ὅσον ἀτοπὸς καὶ ἄφρων καὶ ἀσκοπὸς καὶ ἂν ἦτον ἡ πράξις της, δὲν αἰτιώμεθα αὐτὴν, διότι ἦν ἡπατημένη, καὶ δὲν ᾔστερε τί ἐπραττεν· αἰτιώμεθα ὅμως σπουδαίως τὸν ποιητὴν, ὅστις ᾔστερε μὲν ὅτι ἱεροδούλος γινόμενη, ἐγένετο δημοσία ἑταῖρα, ἔπρεπε δὲ νὰ ᾔστερῃ ὅτι ὑπάρχουσι πράγματα ἅφ' ὧν ἀποστρέφουσι τὸ πρόσωπον αἱ σεμναὶ Μοῦσαι, καὶ εἰς αὐτὴν καταβιβάζεται ἡ γυνήσια τέχνη, ἥς ἐντολὴ εἶναι νὰ ὑψῇ τὸν νοῦν καὶ νὰ ἡθοποιῇ τὴν καρδίαν. Ἡ Εὐάδην ὁπωστὸν διατηρεῖ τὴν θέσιν της καὶ τὸν χαρακτῆρά της δι' ὅλου τοῦ δράματος· ἀλλ' ἂν ἂν ἀπαξ ἐγένεν ἱεροδούλος, δι' αὐτὴν ἐδῶ ἔπρεπε νὰ πάύσῃ τὸ δράμα· ἐδῶ δυνάμει ἐπὶ ἤλθεν ὁ ἡθικός θάνατός της· ἡ δὲ μετὰ ταῦτα θέσις της, ὡς καὶ οἱ ἀγῶνές της αὐτοὶ πρὸς διατήρησιν τῆς ἀρετῆς της, εἰσὶν ἐξ ἐκείνων ἐφ' ὧν δὲν ἔπρεπε ποτὲ ν' ἀρθῇ ἡ αὐλαία. Ἡ βαθεῖα της θλίψις διὰ τὴν ἐντελὴ τοῦ Λυκόφρονος ἀδιαφορίαν εἶναι τόπω φυσικωτέρα, ὥστε τερατωδεστέρα εἶναι ἢ ἀδιαφορία ἐκείνη. Ὁ Λυκόφρων ἰδὼν τὸ βέραθρον εἰς ὃ ἐνέπεσαν ἡ μνηστὴ του, καὶ μάλιστα ἐκ γενναίων ὀρμωμένη αἰσθημάτων, ἔπρεπεν ὅχι ψυχρῶς ν' ἀδιαφορήσῃ, ὀνειροπολῶν ἄλλας ἐκδικήσεις, ἀλλὰ ν' ἀποθάνῃ μετ' αὐτῆς ἐκ θλίψεως. Ὅτι ἡ Εὐάδην, μαθοῦσα τὴν ἐξορίαν τοῦ Λυκόφρονος, καὶ θέλουσα νὰ τὸν παρακολουθήσῃ, προσποιεῖται ὅτι ἐνδίδει εἰς τὸν ἔρωτα τοῦ Θεωροῦ τῶν Κερκυραίων, φεύγει μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν Κερκύρᾳ ἀμυνομένη κατὰ τῶν βρυχάσεων αὐτοῦ ἐπιθέσεων, ἀναγκάζεται νὰ τὸν φονεύσῃ, ταῦτα δύνανται νὰ δικαιολογηθῶσιν, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ ἐπιτήδεια, διότι ἐδῶ ἔχομεν ἄλλο δράμα, ἄλλην διάσπασιν τοῦ διαφέροντος, ὑπὲρ τῆς κατὰ τοῦ Κερκυραίου τούτου, ὃν δὲν ἐγνωρίζομεν πρὶν, καὶ ὃν ἐν τούτοις βλέπομεν ἐρῶντα καὶ φο-

νεύμενον, δηλαδὴ πάσχοντα οὐδὲν ἑλαττον αὐτοῦ τοῦ Λυκόφρονος, καὶ ἐπομένως οὐχ ἥττον δικαιούμενον εἰς τὴν θέσιν πρωταγωνιστοῦ. Ἀλλὰ τέλος, ἂν οὐ ἡ Εὐάδην εὗρίσκει τὸν Λυκόφωνα ἐτι ἀγαπῶντα αὐτὴν, ἂν οὐ ἔμενεν ἀγνή καὶ ἐνάρτεος, καὶ οὐδὲν ἐγκλημα ἐπραξε φονεύσασα τὸν ἀπειλοῦντα τὴν τιμὴν της Θεωρόν, διατρεῖ μετ' ὀλίγας εὐκόλους ἐξηγήσεις, ὧν ἄλλως τε ὁ Λυκόφρων οὐδ' ἀνάγκην φαίνεται ἔχων, νὰ μὴ νυμφευθῇ αὐτόν; Ἐπίσης περιττὸν δι' αὐτὴν νὰ γίνῃ παράφρων καὶ ν' ἀποθάνῃ, ὡς ἦτον περιττὸν καὶ διὰ τὴν Ἀγαθὴν τοῦ Ἀγ. Μηνᾶ, ἐπίσης μὴ ἀναγκαίως πηγάζον ἐκ τῶν προηγουμένων. Εἶναι ἄλλη πάλιν νέα ἱστορία. Ἀλλ' ἡ σκεπὴ αὕτη τῆς παραφροῦς της εἶναι ὠραία, καὶ ἐν ἐκ τῶν δυστυχῶς ὀλίγων χωρίων ἐκείνων τῶν ὁμιλούντων εἰς τὴν καρδίαν· διὸ καὶ παραθέτομεν ἐνταῦθα τὸ πλεῖστον αὐτῆς.

ΛΥΚΟΦΡΩΝ. Ὁμίλησον, Εὐάδην. Ἀνατρονίζ

τὸ σῶμά μου μὲ τὰ φιλήματά σου, καὶ τὸν τρέμειν μεταδίδ' εἰς τὴν καρδίαν μου τὸ ἀπανάς καὶ κρύον τοῦτο βλέμμα σου.

ΕΥΑΔΗΝ.

Δὲν μ' ἀπαρξῇ, Λυκόφρων, πλέον. ΛΥΚ. Σ' ἀπαρξῇ, Εὐάδην, πότε σὲ ἠπάτησα;

ΕΥ.

Ἰ γνωρίζω. ΛΥΚ. Τί; ΕΥ. Δὲν εἶσαι ὁ Λυκόφρων σί,

ΛΥΚ.

Εἴμ' ὁ Λυκόφρων εἴμαι ὁ Λυκόφρων σου, Εὐάδην. ΕΥ. Ὅχι, εἶσαι τοῦ Λυκόφρονος τὸ φάσμα, ὅπου βλέπω εἰς τὸν ὕπνον μου.

ΚΥΚ.

Δὲν εἶμαι φάσμα ὅπου εἰς τὸν ὕπνον σου, Εὐάδην, βλέπεις. Σύνελλθε εἰς σκευτὴν κ' ἰδὲ ὅτ' εἶσαι ἔξυπνος, ἀγάπα μου, καὶ ὅτι εἴμαι ὁ Λυκόφρων ἀληθὺς. Καί, οὕτως εἰς τὸν ὕπνον μου σὺ πάντοτε φιλόφρων οὕτω καὶ γλυκὺς μοι φαίνεσαι.

ΕΥ.

Ἐκεῖνος, ὁ Λυκόφρων. . . ὑπερήφανος ἐκεῖνος εἶν', ἐκεῖνος μὲ ἀπέβριψε, μ' ἀφῆκε μόνην, μόνην, ἥτις δι' αὐτὸν ὑπόμενα τὰ πάντα. ΛΥΚ. Ὅχι, ὅχι! ΕΥ. Σὺ δὲν τὸν γνωρίζεις. Ὡ! μὲ κατεργάσαντο ἐκεῖνος μ' ὕδρας καὶ πικρὰς ἀνειδισμούς· πληγώσας τὴν καρδίαν μου ἀνηλώς, πρὸ τοῦ ἀγάλματος μ' ἀφῆκε τῆς θεᾶς νὰ κοίτωμ' ἐπὶ νεκρῶν. ΛΥΚ. Μὴ τοὺς θεοὺς δὲν ἦται τότε, Εὐάδην, ὁ ἀληθινὸς Λυκόφρων, ὅχι. Τότε δὲν ἐγνώριζε τί ἔλαβεν ἐκεῖνος. Ὁ ἀληθινὸς Λυκόφρων μετένευσ' ἔπειτα πικρά. Ἐπὶ τῶν δορυφόρων ἀπαγόμενος ἐξόριστος, ὡς τὴν γλυκεῖαν ἤκουσε φωνὴν τῆς φίλης καὶ πιστῆς Εὐάδηνς τοῦ νὰ τὸν καλῇ μακρόθεν, δάκρυα θερμὰ τὴν ὄψιν τότε τοῦ ἀληθινοῦ (. . .) κατέδρεξαν Λυκόφρωνος, καὶ ὤρμησε πρὸς τὴν φωνὴν ὑπίσω, τὴν γλυκεῖαν τοῦ ἐπιθυμῶν νὰ σφίξ' εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ ἀγάπην· ἀλλὰ θέσμιος ἀπήγατο ὑπὸ τῶν δορυφόρων τοῦ κακοῦ πατρὸς.

Ἡ ΕΥΑΔΗΝ. τὸν φιλεῖ εἰς τὸ πρόσωπον.]

Ἀλλὰ, Εὐάδην, σύνελλθε εἰς σκευτὴν. Δὲν βλέπεις ὑπαστίαν· εἶσαι ἔξυπνος, κ' ἰδὲ ἐμπρὸς σου βλέπεις τὸν Λυκόφωνα. Ὡ! πρὸ πολλοῦ δὲν εἶδα τὸν Λυκόφωνα. Ἐν ἑκ' δακρύα κατ' ἐκαστὴν ἔδλεπον

ΕΥ.

ἐκείνον. Πλὴν ἀπ' οὗτοῦ τὴν Ἐπιδαύρον
ἐξέλειπον, εἰς μάτην τὸν Λυκάορα να
ἐξήτησα, εἰς μάτην ὄρη εἰρηνικῶν
καὶ ὑπλευστὰ θαλάσσης, τὸν Λυκάορον
ἐρετοῦσα καθ' ἐκίστην. Μ' ἔφυγε διὰ παντός,
καὶ μόνην τὴν γλυκεῖαν σὲ εἰκόνα τοῦ
εἰς τ' ὕπνῳ μου βλέπω. ΛΥΚ. ὦ αἰώνιοι
θεοί ! Εὐλόγηθι ! ΕΥ. "Ἀκουσον νῦν σ' εἰπῶ πῶς
προχθές σὲ εἶδα πάλιν εἰς τὸν ὕπνον μου.
Ἐν Ἐπιδαύρῳ ἤμεθα ἀμρότεροι,
ἐπὶ τεθρίπποις διὰ μέσης ἄγοντες
τῆς ἀγυῖας τῆς πρώτης εἰς τ' Ἀνάκτορα.
Λαμπρὴν ἐνδοξομένους εἰς τὴν ἑμαῖαν
ἐκάθητο στολήν, κ' ἐρόρει στέφανον,
κ' ἐγγὺς σου ἐστειμένος παρεκάθητο
ὁ φίλος σου Κούρατος. Ἀριστερᾷ
ἡ ἑμαῖά μου ἦγε μετ' τὴν νομικὴν
στολήν μου, ὅπου ῥόθων φέρουσα κ' ἐγὼ
στεφάνους ἐκαθήμην, καὶ πλησίον μου
μ' ἐνδομα γάμου αἱ παράνομοι λευκὴν
καὶ με στεφάνους. Πρὸ ἡμῶν ἀνδοστερῇ
ματρῆκιν προΐγον καὶ κοράσια,
καὶ ἔρχοι ὀπίσω καὶ νεάνιδες
λαμπροτάται. Πρὸς καθάραν καὶ αὐλὸν
ἀρχομένους, δ' ἐξήρχον παῖδες τῆς πομπῆς,
καὶ Ἐφάλλον « Γυμένας, ὦ Γυμένας ! »

Ἐνδιετρίψαμεν τοσοῦτον εἰς τὸ ποίημα τοῦτο, διότι πολλὰ καὶ πολλὰ ὑποσχόμενα εἰσὶν αἱ ἀρεταὶ αὐτοῦ· ὃ δ' ἰσολογισμὸς αὐτῶν μετὰ τῶν ἐλαττωμάτων του τάττει αὐτὸ, κατ' ἄλλον καὶ ἄλλον λόγον, εἰς τὴν αὐτὴν περίπου βαθμίδα εἰς ἣν ἀνήκει καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ ἐξετασθὲν, Ὁ ἄγ. Μηνῆς. Μᾶς ὑπολείπεται ἐτι ἓν εἰς ἐξετάσιν ποίημα, πολὺ τῶν ἄλλων βραχύτερον, εἰς ὁμοιοκαταληκτοὺς στίχους γεγραμμένον, καὶ α' Ἀρματωλὸς οὐ ἐπιγραφόμενον. Οἱ στίχοι αὐτοῦ εἰσὶν ἐναλλάξ δεκαπεντασύλλαβοι παραξύτονοι, καὶ ὀκτασύλλαβοι ὀξύτονοι, καὶ τούτων ἡ ὁμοιοκαταληξία δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀκριβοῦς (α). Καὶ ἡ διάθεσις δὲ αὕτη τῶν στίχων καταλληλοτέρα θὰ ᾔην εἰς λυρικὸν μᾶλλον ἢ εἰς ἐπικὸν ποίημα, ὥς εἶναι τὸ τεμάχιον τοῦτο, διότι διατέμνουσι τὴν συνεχῆ ἀφήγησιν εἰς ἀτελεύτητον συνέχειαν μικρῶν στροφῶν, ὀχληράν διὰ τὴν ἀκοήν. Προσέτι δὲ παρατηροῦνται εἰς τὸ ποίημα τοῦτο καὶ ἐκθλίψεις ἄλλου πρὸ ἄλλου φωνήεντος οὐχὶ εὐκολοὶ οὐδὲ συνήθεις τῇ ἀκοῇ (β), καὶ ἀνισότητές τινες περὶ τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης, κατωτέρω μὲν τοῦ γενικοῦ αὐτῆς μέτρου ὅρου οἱ ἀναύξητοι ἐνίοτε παρατακτοὶ καὶ ἀόριστοι, καὶ αἱ συγκοπαὶ ὅτων ὅς τῃν, ἀνωτέρω δὲ αὐτοῦ λέξεις τινὲς λίαν ἀρχαΐζουσαι, οἷον νέκυς, κτλ. Ὑπάρχουσι δὲ τέλος καὶ τινες στίχοι παράτονοι καὶ κατὰ τὸ μέτρον βεβιασμένοι (γ). Ἡ δ' ὑπόθεσις εἶναι· Ἐν Ἀλβανίᾳ, ἐν ἣ ἁλληλομαχοῦσι τὰ χριστιανικὰ χω-

(a) $\text{Amplitude} = 3 \times \pi \text{ cm}$. $\text{Period} = 0.5 \text{ s}$. $\text{Frequency} = 2 \text{ Hz}$.
 $\text{Phase} = \frac{\pi}{2}$.

(6) "Οὐδὲ γὰρ ὡς ἡ Νεῖτις ὤρεται πρὸς τοὺς οἰκόν. Πρὸς
ἐλπίσιν οὐδὲ πλοῦς.

(γ) = Ἐνδραμχος λύπη βαρμὴ. — « K' ἕκαστος εἰς προσμε-
διᾷ ». — «Ὅστις ἀπὸ τοῦ θυγατροῦ », κτλ.

ρία τοῖς Τουρτικοῖς, νέος χριστιανός, φρονεῖς ἐν
συμπλοκῇ κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν. φέρεται ὑπ' αὐτῶν
τῶν περιωθέντων ἐχθρῶν του εἰς τὸ χωρίον του,
ὅπου εἰς αὐτῶν διηγεῖται τ' ἀνδραγαθήματά του,
ὅπου τὸν κλαίει ἡ μήτηρ του, τὸν κλαίει ἡ μνηστὴ
του, τὸν γάμον καὶ τὸν κόσμον τοῦ λοιποῦ ἀπαρ-
νυμένη, τὸν κλαίουσιν αἱ μυρολόγοι καὶ τὸ χωρίον
ὀλόκληρον· ἡ δὲ μήτηρ του πέμπει νὰ συλλέξῃ καὶ ἐν-
ταφιάσῃ καὶ τοὺς πεσόντας συναγωνιστάς τοῦ υἱοῦ
της. Τοῦτο εἶναι ὅλον τὸ ποίημα!

Συνέπεσε ποτέ τις ἐν τινὶ τῶν δευτερευόντων τῆς Εὐρώπης Μουσείων, μεταξὺ ἀτέχνων καὶ ἀφύχων κολασσῶν τῆς Αἰγύπτου, μεταξὺ τερατομόρφων ξοάνων τῶν Ἰνδιῶν, μεταξὺ ἔργων τῆς Ῥωμαϊκῆς παρακμῆς ὀγκωδῶν, περυστημένων καὶ ἀρρύθμως συγκεχυμένων, ν' ἀπαντήσῃ σύντριμμά τι ἀττικουργῆς καὶ καλλιτέχνου; Μικρὸς εἶναι ὁ λίθος, ὀλίγαι αἱ ἐπ' αὐτοῦ γλυφαί, ἀλλ' εἰς τὰς γραμμὰς αὐτῶν πόση ἀκρίβεια, πόση συμμετρία, πόσον αἰσθημα τοῦ καλοῦ, καὶ πόσην ζωὴν ἐνεπύρησεν εἰς τὸ ἀρελὲς τοῦτο προῖόν ἢ θαυματουργὸς σμίλη, ὥστε πρὸς αὐτὸ πάλλει ἡ καρδία, ὅταν πάντα τ' ἄλλα ψυχρὰν τὴν ἀφίνουσι. Βιβλία ὁλόκληρα ἀπικτεῖ ἡ τῶν πολυπλόμων ἐκείνων ἔργων ἐξηγήσεις τοῦτο ἄλλο σχόλιον δὲν ἐπιδέχεται, ἢ ἐν μόνον ἐπιφώνημα θαυμασμοῦ. Πρὸς τὸ τοιοῦτο σεμνὸν τῆς ἀρχαίας τέχνης ἔργον δύναται νὰ παραβλῇ τὸ τελευταῖον τοῦτο ποιητικὸν προῖόν. Ἡ γλῶσσα αὐτοῦ οὐ μόνον καθαρωτάτη καὶ ἄπταιστος εἶναι, ἀλλὰ καὶ θυγάτηρ τῆς ὠραιότερας τῶν γλωσσῶν, κατὰ τε τὴν λέξιν καὶ τὴν φράσιν, καὶ πρὸ πάντων κατὰ τὸ πνεῦμα μητρῴζουσα. Ἡ δὲ πλοκὴ τοῦ ποιήματος δὲν εἶναι ποικίλη, ὡς εἶδαμεν· ἀλλ' ἡ ἀλήθεια σπανίως προσδεῖται τῆς ποικιλίας ὅπως συγκινήσῃ καὶ ὅπως ἀρέσῃ. Εἰκοσιτέσσαρες βῆσφι-δίας ἔχει ἡ Ἰλιάς, καὶ ὅμως τί ἀπλούστερον τῆς πλοκῆς τῆς; Τίς εἶναι ἡ πλοκὴ τῶν πλείστων δραματικῶν προϊόντων τῆς ἀρχαιότητος; Καὶ ἵνα εἰς τὴν γλυπτικὴν ἐπανέλθωμεν, ὁ Ζεὺς τοῦ Φειδίου καὶ ἡ Ἀφροδίτη τοῦ Πραξιτέλους δὲν ἐθαυμάζοντο ἐν συμπλέγμασιν· ἀλλ' ἕκαστον τῶν ἀγαλμάτων τούτων ἐν τῇ ἀρελείᾳ καὶ ἐν τῇ ἐνότητί του εἶναι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ σύμπλεγμα, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ποίημα, ἔχον τὰ μέρη, τὰ ἐπεισόδια καὶ τὰς περιπετείας του. Οὕτω καὶ ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ, τῷ κατ' ἀρχὰς ἀνευ ὑποθέσεως φαινομένῳ, πόσον ἐντόνως χρωματίζεται ὁ χαρακτήρ τῆς φιλοστόργου ἀλλὰ καὶ γενναίας Ἀλκυονίδος μητρὸς, πόσον ὠραία, ἀληθὴς καὶ σώφρων ἡ περιγραφὴ τῆς νέας μνηστῆς, πόσον ἐκ τῆς καρδίας ἀπορρέοντα τὰ μυρολόγια, καὶ ὅλα τὰ καθέκαστα πόσον ἐμπείρως καὶ περιττῶς εἰργασμένα, πόσον καλλιτέχνως συναρμολογούμενα πρὸς τὸν τοῦ ὅλου καταρτισμόν! Ἐν αὐτῷ οὐδὲν τὸ παρέλκον, τὸ ὁμιχλῶδες ἢ τὸ ἀμφίβολον, ἀλλὰ πᾶς στίχος στίλβει ὡς καθαρὸς μαργαρίτης ἐνερμωμένος εἰς τὴν οἰκείαν θέσιν τοῦ πλουσίου κοσμήματος. Ἰδοὺ ἐκ πολλῶν ἐν τῶν κλασικῶν ἐκείνων μικρογραφημάτων, ἐξ ὧν σύγκειται ἡ ὠραία εἰκὼν.

Τότε ἡ Μιδ' ὡς ἔλαφρος ἐπὶ τὸ ὑπερῶν
 ἐξώρμησε, καὶ ἐν ὀργῇ
 ἐπιτιμῶσα τὸν λαόν· « Ἀφῆσθε τὸν πόον,
 εἰπεν, ὦ ἄνδρα, γεωργαί.
 « Τί ὡς γυναῖκες τήκεσθε εἰς οἰμωγὰς ματαίαι;
 « Ἄλλ' ἄγετ' ὅσιν εἰς ἱμῶν
 « γόνατα ἔχετ' ἔλαφρά καὶ χεῖρας βωμολόχαι,
 ἀφῆσατε τὸν ὀδυριόν,
 « καὶ ἑμαῖαν ὀπλίσκοντες, εἰς Στάνι παραχρῆμα
 ἐλαύνετε μετὰ σπουδῆς.
 « Ἐξοχοὶ ἦρωες ἐκεῖ, ἀγνὸν πατρίδος θυμὸν,
 εἰς κόριν καῖνται ἀκηδεῖς.
 « Ἀπόδοτέ τους κἄν νεκροὺς εἰς δυστυχεῖς μητέρας
 ἵνα κηδεύσασ' ἐν τιμῇ
 « τὰ τέκνα αὐτῶν κλαίουσιν, ὅτι θανόντων γέρας
 εἶναι οἱ τάφους κ' οἱ κλαυθμοί ».
 Εἶπε, . . . καὶ ἑμ' ὀρρώθησαν ἔξοχοι ὀμηλίκων
 τέσσαρες νέοι εὐαεδοί,
 καὶ εἰς τοῦ βαθυκτῆμονος Φώτου τὸν γείτον' οἶκον
 εἰσώρμησαν μετὰ σπουδῆς,
 καὶ τρεῖς εὐτρόχους εἶρσαν ἀμάξας, αἵ περ ἦσαν
 εἰς ἔσχατον αὐλῆς μυχόν,
 ἐρύνοντας δ' ἤρμουσαν βήμους, καὶ ἤλαιψαν μὲ πίσσαν
 τὰς χοινικίδας τῶν τροχῶν,
 καὶ εἰς ἐκάστην ἔζευξαν βουβάλων μαλιντρίχων
 « δίδυμα ζεύγη, κ' ἐκ ψυχῆς
 ἄραντες χεῖρας πρὸς θεόν, ὕρῶν πολυπτύχων
 δρόμους διήνυσον τραχεῖς.
 « Ἴδρουν τὰ κτήνη σπείδοντα, καὶ φρεκαλέος ἦτο
 τριγμὸς ἀξόλων καθ' ὁδόν,
 κ' ἅμα τοῦ ἔργου ἔφορος γέρων ἀνὴρ ἡγήτο,
 πολλὰ ἀκούσας καὶ ἰδὼν.

Ἰδοὺ δὲ καὶ διὰ τίνων αληθῶν καὶ σεμνῶν χρω-
 μάτων ἐξεικονίζεται ἡ πενθοῦσα νεάνις·

Ταῦτα μὲν οὗτοι ἐπραττον· ἔκλαιε δὲ ἀθλία
 κόρη εἰς θαλάμῳ κλειστῇ
 τὸν φίλον τῆς Κοσμῆν· τίς ἦν; ἦν αὕτη ἡ Μαρία,
 ἡ καλλιθέλαρος μνηστήρ,
 ἦν ὁ Θωμάς, γέρων πατήρ, ἐλπίδα εἶχε μόνην,
 τέχνας γινώσκουσιν πολλὰς,
 αἷας παρθένους ἐξασκούν, κερκίδα ἢ βελόνην
 κρατοῦσ' εἰς χεῖρας ἀπαλὰς.
 Οὐδ' ἤλθεν ἵνα τὸν νεκρὸν μνηστῆρα στεφανώσῃ
 μ' ὀλίγα ἄνθη νεκρικὰ,
 διότ' εἰς Ἰέκαν ὄνειδος εἶναι νὰ ἀκουσθῶσι
 κωκύματα παρθενικά.
 Ἄλλ' ὥσει ἄκακα πτηνὰ ἐγκαίεστοι πρὸ τοῦ γάμου,
 πλέουν εἰς χάος μελετών,
 ὅς μόνος βλέπει ὁ Θεός, κ' οἱ τοῖχοι τοῦ θαλάμου
 συντρέθουν τὰς φωνὰς αὐτῶν.
 Ἰδοὺ ὑφαίνουσα αὐτῇ, διήκουσε τὸν θρήνον
 καὶ εἶχε σκέψεις θλιβεράς,
 ὅτι ὁ γέρων τῆς πατὴρ, ἄφθονον δάκρυ χύνων,
 ἔλθ' ἔγγελος τῆς συμφορᾶς.
 « Καίρὸς δακρύων ὁ Κοσμῆς ἔπεσε, φίλη κόρη,
 νεκρὸν εἰς Στάνι τοὺς ἐχθροὺς,
 « κατ' οἶκον δὲ τὸν κλαίουσιν γυναῖκες πενθηφόροι,
 καὶ εἴν' ὁ θρήνος σιδηρεὺς ».
 Εἰς τὸν πατέρα κλύπτουσα τοῦ στήθους τῆς τὸν πόνον,
 ἔδειξε πάθος ἀδρανές
 ἢ κέρη, οὐδὲ ἔπλασεν, ὡχρίσας δὲ μόνον
 ὡς ἡλεκτρον διαφανές.
 « Ἐξῆλθε δὲ ὁ γηραιός, καὶ κηδεστίνας ἄλλας
 ἀπεμακρύνθη μελετών.

« Ἀ νήπιος! οὐδ' ἔμελλε νὰ πρὶν' εἰς τὰς ἀγκάλας
 νήπιον ἔγγονον κρατῶν.
 Διέβριζε τὸν πέπλον τῆς ἡ κόρη μονωθεῖσά,
 ἔχυσεν στόνον γαστρὸν,
 βοστροχούς ἔλυσεν μακροὺς, καὶ τέφραν ἐπιθεῖται,
 ἔσχυνε κάλλος ἱερὸν.
 Κλαίοντα δ' ὤλεγον. « Ἰὼ ἄτη! ἰὼ ὀδυνοί!
 Ἰὼ ἡμέρα ἀτυχῆς!
 « Ἀνέλαστος εἰς τὸ ἔθνος ὁ βίος μου θὰ εἶναι,
 στερὰ δακρύων συνεχῆς,
 « καὶ ἐν τῷ τάφῳ βάλσκιμον τῆς ψυχικῆς ὀδύνης
 θὰ εὖρω μόνον ἢ δειλῇ.
 « Πῶς μὲ διέφυγες, Κοσμῆ; Κοσμῆ, καὶ ποῦ ἀφίνεις
 μνηστήρ ἐξόχως προσφίλῃ;
 « Ἐπὶ τοῦ μαύρου ἵππου σου δὲν θὰ σὲ ἴδω πλέον
 νὰ φέρῃς πρόπαιον λαμπρόν,
 « οὐδὲ νὰ στείλῃς μεταξὺ φιλοπαιγμένων νέων
 εἰς τὸν πυρρῦγον χορόν!
 « Εἶθε νὰ ἤμην μετὰ σοῦ ὡς ἦρως ὀπλισμένη,
 σπάθην κρατοῦσα καὶ ἐγώ,
 « καὶ ἀντὶ σοῦ τῶν Ἀλδανῶν τὰ βέλη δεχομένη,
 προύραγόν σου νὰ σφαγῶ!
 « Θὰ τρέξω, ἵνα ὡς Μαινὰς σπαράξω εἰς τὰ ὄρη
 τοὺς αἰμοδόρους σου φονεῖς.
 « Πλὴν φεῦ! φοβεῖται τῶν μαχῶν τὸ πῦρ ἀδρόσρων κέρη,
 κ' ἡ χεὶρ μου εἶναι ἀσθενής.
 « Εἰς τοῦ ὕψιστου τοὺς βωμοὺς θέλω φωνὴν ὑψώσει,
 δάκρυα χύνουσα θερμὰ,
 « Ἴσως ὁ πλάστης Ἰλῆος ζῶντα σὲ ἀποδώσῃ
 εἰς τὰς δεξιὰς μου, Κοσμῆ!
 « Ἀλλὰ τοῦ ἔδου τίς θνητὸς διέφυγε τοὺς δρόμους;
 ὁ Χάρων εἶναι κραταιός,
 « καὶ χάριν μου τῆς φύσεως τοὺς αἰώνιους νόμους
 δὲν μετατρέπαι ὁ Θεός.
 « Διότι εἰς τοῦ Θεοῦ τὸν οἶκον θέλω γίνεαι,
 στελὴν φοροῦσα μελανήν,
 « ἵνα οὐδεὶς τὴν κοίτην μου θνητὸς ποτε μολύνῃ,
 κἄν θεῖαν ἔχῃ καλλονήν.
 « Ἴσως, θνητοῦσα, τὸν Θεὸν θέλω ἐξελῶσαι
 μὲ ἀκομήτους μου φωνάς,
 « ἵνα ὡς τάχος μετὰ σοῦ Ἰλῆος μὲ ἐνώσῃ
 εἰς τῶν δικαίων τὰς μονάς. » κτλ. κτλ.

Τοιοῦτον ποίημα, τόσον σπουδαῖα προτερήματα
 ἔχον, ἴσως ἔπρεπε ν' ἀνήκῃ οὐχὶ εἰς ἐν χωρίον τῆς
 Ἀλκυονίδας, ἀλλὰ νὰ στέφῃ τὴν Ἑλλὰδα καὶ τὸν ἀ-
 γῶνα αὐτῆς. Καὶ ὁμῶς οὐδεὶς φθόνος! Ἀφ' οὗ οὕτω
 τὸ ἠθέλησεν ὁ ποιητής, ὅς ἐπιφοιτῶσι κἄν ἐνίοτε ἡμᾶς
 ὁμοφαί τῶν Μουσῶν, ὑπομνησκουσιν ἡμῖν ὅτι καὶ
 ἀλλαγῶν, καὶ μακρὰν ἡμῶν, ζῶσιν ὁμογενεῖς, ὧν
 Ἑλληνικαὶ εἰσὶν αἱ καρδίαι, Ἑλληνικὰ τὰ ἔθνη, καὶ
 Ἑλληνικὸς ὁ ἠρωϊσμός.

Μετὰ τοῦ ποιήματος τούτου ἐκ τῶν καθυποβλη-
 θέντων μόνον τὰ δύο προσεξετασθέντα, ὁ ἀγ. Μηνῶς
 καὶ οἱ Κυρίαιδαι δύνανται νὰ διαγωνισθῶσι. Καθ'
 ὃ δὲ ἔχον πολλὰ καὶ ἔξοχα τὰ προτερήματα, τὰ
 δ' ἐλαττώματα σπάνια καὶ δευτερεύοντα ὅλως, θεω-
 ρεῖ αὐτὸ ἡ ἐπιτροπὴ ὡς τὸ πρωτεύον κατὰ τὸ ἔτος
 τοῦτο, καὶ ἀπονέμει τὸν στέφανον τῷ Ἀρματωλῷ.

Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΔΗΣ.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Α. Ρ. ΡΑΓΕΛΛΗΣ.